

بشارت میلاد

خجسته سالروز طلوع خورشید هدایت، تبلور دُرّ دریای عصمت، تألّف نگین انگشتی امامت، شکوفایی گل بوستان احمد صلی الله علیه و آله، ولادت صادق آل محمد صلی الله علیه و آله بر تمام دوستداران معرفت و حقیقت مبارک باد.

طلوع و شکوفایی

در هفده ربیع الاول سال ۸۳ هـ، طلوع خورشید امامت، بار دیگر مدینه را منور کرد. در آن روز، خورشیدی شکفت که بعدها پرتو انوار الهی اش دوازده هزار غنچه جویای محبت و حقیقت را شکوفا کرد، و حیات و طراوت تازه ای به جهان بخشید؛ چراکه با شکوفایی و عطرآشنایی آنها، مسیر بوستان حقیقت و رستگاری از بیابان خشک ضلالت و بدبختی جدا شد و سرگشتگان و عاشقان وجه الله به سرمنزل مقصود رسیدند.

صبح میلاد

صبح روز جمعه ۱۷ ربیع الاول سال ۸۳ هـ. ق، مدینه، چشم انتظار طلوع خورشیدی دیگر از سلاله پاک رسول الله صلی الله علیه و آله بود، تا با تجلی جمال آن مولود مبارک وضوی نور گرفته و چهره خویش را بار دیگر منور سازد. سرانجام خانه امامت و ولایت با میلاد فرخنده ششمین امام معصوم علیه السلام، غرق شادی و سرور شد. ملائک مشتاقانه به استقبال و خوش آمدگویی از آن نوگل تازه شکفته به زمین آمدند و نرگس چشمان خود را میزبان قدوم مبارک آن عزیز بزرگوار کردند. ما نیز این میلاد بزرگ و فرخنده را به تمام دوستداران اهل بیت علیه السلام تبریک و تهنیت گفته و امیدواریم که با بهره گیری کافی از مکتب سازنده آن ستارگان درخشان در راستای پاک سازی جسم و جان خود از لوث پلیدی ها و گناهان گام برداریم.

شرافت و اصالت نسب امام صادق علیه السلام

شکوفایی ششمین گل بوستان امامت در هفدهم ربیع الاول سال ۸۳ هجری، مدینه را آکنده از عطر گل محمدی و غرق شادی و سرور کرد. نام آن حضرت جعفر و مشهورترین کنیه ایشان، ابو عبدالله و معروف ترین لقبشان صادق است. پدر بزرگوارشان، امام محمد باقر علیه السلام مانند اجداد گرامی خود از زهد و تقوایی راستین و الهی بهره مند بود و مادر آن حضرت، «ام فروه» نوه محمد بن ابی بکر یکی از یاران نزدیک امام علی علیه السلام بود.

مولود مبارک

امام جعفر صادق علیه السلام هنگامی متولد شدند که پدر بزرگوار ایشان، امام محمد باقر علیه السلام برای کاری خارج از مدینه به سر می بردند. پس از تولد، نوزاد را در پارچه سفیدی پیچیدند و به نزد جد گران قدرشان امام سجاد علیه السلام آوردند. حضرت زین العابدین علیه السلام نگاهی توأم با نشاط و امید بر او افکندند و پس از قرائت آیاتی از قرآن و ذکر و دعا فرمودند: «امید است قدمش مبارک باشد.»

القاب و کنیه های امام صادق علیه السلام

امام صادق علیه السلام دارای القاب بسیاری هستند که هر کدام به گونه ای، صفت و حقیقت و جود ایشان را نمایان می کنند. معروف ترین لقب ایشان، صادق به معنی راستین و راستگو است، القاب دیگر ایشان عبارتند از: فاضل، قائم، کامل، منجی، صابر، کلمة الحق، لسان الحق و صادق، همچنین ایشان دارای سه کنیه ابو عبدالله، ابی اسماعیل و ابوموسی می باشند که ابو عبدالله از دیگر کنیه های ایشان معروف تر است.

نام گذاری امام ششم علیه السلام

در برخی نوشته ها انتخاب لقب امام ششم علیه السلام را به پیامبر صلی الله علیه و آله نسبت می دهند، چنان چه در کتاب علل الشرائع از قول پیامبر صلی الله علیه و آله آمده است: «به هنگامی که پسر، جعفر بن محمد به دنیا آمد او را صادق علیه السلام بخوانید برای این که در تداوم امامت، فرزندی به دنیا می آید که به همین اسم (جعفر) نامیده می شود [و] بدون حقی ادعای امامت می کند و او را جعفر کذاب می نامند». صادق، همچنین نام نهری است در بهشت، چرا که وجود برکت امام صادق علیه السلام نیز همچون آبشار زلال نهر بهشت، حیات بخش و پرثمر است.

دوران کودکی امام صادق علیه السلام

امام صادق علیه السلام در کودکی مایه دلگرمی و موجب سرور اهل خانه بودند. چنان چه هوشمندی و زیرکی ایشان در دوران کودکی همه را به حیرت و امیداشت و حرکت و راه و رسم ایشان، نشان می داد که در مسیر خیر و عزت قدم بر می دارند. این امر حتی در بازی های کودکانه آن حضرت نیز مشهود بود. ایشان حدودا ده ساله بودند که در جلسات درس و بحث جدّ بزرگوارشان و بعدها جلسات درس پدر ارجمند خود شرکت می کردند و این در حالی بود که آن حضرت در میان دیگر افراد شرکت کننده در آن جلسات که همه از افراد بزرگسال بودند، درخششی فوق العاده داشتند.

عظمت علمی امام صادق علیه السلام

دوران سی و چهار ساله امامت امام صادق علیه السلام، عصر شکوفایی معارف اهل بیت علیهم السلام بود. آن حضرت در این دوران از درگیری بنی امیه و بنی عباس و اشتغال آن ها به خودشان استفاده کرده و با توجه به نیاز شدید جامعه آن زمان و آماده بودن زمینه اجتماعی، با ایجاد یک حوزه وسیع علمی و دینی، به تربیت شاگردان بسیاری در زمینه های مختلف علمی و مذهبی پرداختند. عده شاگردان معروف ایشان را تا چهار هزار نفر و مجموع آن ها را تا ۱۲ هزار نفر هم نوشته اند. به این ترتیب آن حضرت ضمن مبارزه با شبهات مسموم بدعت گزاران، اسلام نام محمدی را از زیر حجاب تیره و تاریک بنی امیه و بنی عباس بیرون آوردند.

عصر شکوفایی معارف اهل بیت

عصر امام صادق علیه السلام در قرن دوم هجری، عصر شکوفایی دانش، فقه، کلام، مناظره، حدیث و روایت و در آن سوی، عصر بدعت ها، گمراهی ها و گسترش مذهب های مختلف بود؛ بنابراین آن حضرت با توجه به نیاز جامعه آن روز و در پرتو شرایط آماده و آرامش به وجود آمده برای بنی هاشم به واسطه درگیری حکومت های بنی امیه و بنی عباس با تأسیس مجالس درس و مراکز علمی به تربیت شاگردان بسیار پرداخت. آن حضرت با شرکت در مناظرات و مباحثات علمی و مذهبی علاوه بر آشکار ساختن چهره راستین اسلام و فقه آل محمد، شبهات دروغ سازان و نیرنگ بازان اموی و عباسی را نیز پاسخ می گفت و توطئه های آنان را باطل می کرد.

دستگیری از محرومان

مرحوم کلینی در کتاب اصول کافی از هشام بن سالم نقل کرده است: همین که پاسی از شب می گذشت امام صادق علیه السلام انبانی از نان و گوشت و پول فراهم می آورد و آن را بر دوش می گرفت و به سوی خانه نیازمندان مدینه رهسپار شده و آن ها را در میانشان تقسیم می کرد. آنان نیز تا هنگامی که امام صادق علیه السلام از دنیا رفت و این کار متوقف شد او را نمی شناختند، آن هنگام بود که دانستند شخصی که شبانه به یاری شان می شتافت امام صادق علیه السلام بوده است.

خیرخواهی و گذشت

اما صادق علیه السلام نیز همچون دیگر ائمه هدی، مصداق روشن انسان کامل و نمونه عالی گذشت و خیرخواهی بودند. در این باره گفته اند روزی، مردی به نزد امام صادق علیه السلام آمد و گفت: پسر عموی ایشان، به آن حضرت ناسزا گفته و در این راه از چیزی فرو گذار نکرده است. امام با شنیدن این سخن از جای برخاسته و دو رکعت نماز گزارند و آن گاه چنین دعا کردند: «خداوندا، من حق خود را بر او بخشیدم، جود و کرم تو از من بیشتر است او را ببخش و گفتار و کردارش را بر او مگیر» و پیوسته آن فرد را دعا می کردند.

نماز ملکوتی

امامان معصوم، با تزکیه نفس و عبادت خالصانه خویش، صعودی شکوهمندانه بر قله های کمال انسانی داشتند. آنان در نماز و نیازشان، از مرز «خود» گذشته و در وادی بی خودی سیر می کردند. درباره نماز امام صادق علیه السلام گفته اند: روزی با حالی ملکوتی مشغول نماز بودند و آیات قرآن را در نماز تلاوت می کردند. ناگهان از حال رفتند. پس از لحظاتی که به حال عادی بازگشتند، حاضران از ایشان پرسیدند: «این چه حالی بود که به شما دست داد؟» آن بزرگوار در پاسخ فرمودند: «آیات قرآن را تکرار کردم، تا این که به حالتی رسیدم که گویی آن آیات را به طور مستقیم از زبان نازل کننده آیات، می شنیدم.»

کار و تلاش

مکتب امام صادق علیه السلام، مکتب امامت، خلافت الهی و هدایت انسان ها است، و گاه حتی مکتب درس آموزی برای کسب روزی حلال. ایشان خود پیوسته کار و تلاش می کردند و دیگران را هم به این امر، سفارش می نمودند و نمی خواستند که فردی در جامعه از کوشش برای کسب روزی حلال، باز ماند. ایشان کار و تلاش برای کسب روزی را وسیله حفظ آبرو تلقی کرده و می فرمودند: «آدمی باید در پی کسب و کار برای حفظ آبروی خود باشد.»

قناعت

امام صادق علیه السلام مصداق روشن کسانی بودند که کم مصرف می کنند و زیادبهره می دهند و هم مصداق آیه ۶۷ سوره فرقان، در وصف بندگان راستین خدا: «بندگان خالص خدا کسانی هستند که در هزینه خود نه اسراف در پیش می گیرند و نه سخت گیری، بلکه در میان این دو، حد اعتدالی دارند.»

ایشان درباره میانه روی اقتصادی می فرمودند: «من ضامنم که اگر کسی میانه رو باشد، فقیر نگردد.»

ساده زیستی

امام صادق علیه السلام در همه شئون زندگی، سیره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله را الگوی رفتار خود قرار داده بودند. در بسیاری از وقت ها، با کارگران و غلامان خود بر سر یک سفره می نشستند و بدون هیچ غروری با آنان هم غذا می شدند. در خوردن غذا آرام و صبور بودند و هرگز با حرص و ولع غذا نمی خوردند و مانند برخی از متکبران، غذای مخصوص و متفاوت از دیگران نداشتند.

شخصیت علمی و معنوی

امام صادق علیه السلام از نظر علمی و معنوی دارای مقامی والا و ارزشمند بودند به گونه ای که می توان گفت همه علوم اهل بیت علیهم السلام در وجود ایشان جمع بود. ابن حجر (دانشمند اهل سنت) در کتاب صواعق در این باره می گوید: «او، آن قدر مباحث فقهی را در جهان عرضه کرده که قبل و بعد او سابقه ندارد.»

فعالیت های سیاسی امام صادق علیه السلام

امام صادق علیه السلام علاوه بر فعالیت در زمینه های علمی، در عرصه سیاست نیز حضوری گسترده داشتند و مبارزات سیاسی خود را باتکیه بر امامت و رهبری اهل بیت آغاز کردند. ایشان در فرصت های مناسب، از جمله در روز عرفة و در اجتماع عظیم حجاج در مراسم حج، حکومت را حق خود معرفی می کردند. همچنین آن حضرت، پیرو فعالیت های سیاسی خود، به منظور تبلیغ جریان اصیل امامت، نمایندگانی به مناطق مختلف می فرستادند و با تأیید و تشویق قیام های اسلامی، نقش مهمی را در پیشرفت و گسترش آن قیام ها بر عهده داشتند.

اخلاق اجتماعی

درباره شیوه رفتاری امام صادق علیه السلام با مردم گفته اند: ایشان فردی خوش مجلس و خوش سخن بودند. با مردم روابط گرم، و معاشرتی صمیمانه داشتند، ولی این گرمی و صمیمیت سبب آن نمی شد که در مجلس ایشان، کار خارج از نزاکتی صورت گیرد. آن امام، هرگز کلام کسی را قطع نمی کرد و پس از پایان سخنان دیگران، حرف و سخنشان را آغاز می کردند. همچنین ایشان با چهره ای بشاش و گشاده و با لبانی متبسم با مردم روبرو می شدند چنانچه مالک بن انس یکی از شاگردان امام صادق علیه السلام و پیشوای مذهب مالکی می گوید: «او فردی شوخ طبع و خنده رو بود.»

در سخن دیگران

امام جعفر صادق علیه السلام از نظر علم و فضل سرآمد روزگار خود به شمار می آمد، چنان چه مالک بن انس از شاگردان ایشان و پیشوای مذهب مالکی، درباره آن حضرت گفته است: «در فضیلت و دانش و عبادت و پارسایی، هیچ دیده ای چون جعفر بن محمد را ندیده و هیچ گویی توصیف او را نشنیده و بر هیچ قلبی خطور نکرده است، او بسیار سخی، خوش برخورد و پر فایده بود.» همچنین هنگامی که از ابوحنیفه درباره فقیه ترین کسی که دیده، پرسش شد گفت: «فقیه ترین کسی که دیده ام جعفر بن محمد بوده است.»

پاسخ کوبنده امام صادق علیه السلام به طاغوت زمان خویش

روزی منصور دوانیقی، یکی از خلفای عباسی به امام صادق علیه السلام نوشت: چرا مانند دیگران نزد ما نمی آیی؟ امام علیه السلام در پاسخ فرمود: «ما [از مال دنیا] چیزی نداریم که برای آن، از تو بیمناک باشیم و تو نیز از نظر اخروی چیزی نداری که به آن دلیل به تو امیدوار گردیم. تو نه داری نعمتی هستیکه به دلیل آن به تو تبریک گوئیم و نه خود را در

بلا و مصیبتی می بینی ک به دلیل تو را تسلیت دهیم؛ پس چرا نزد تو بیاییم؟!» منصور نوشت: «برای نصیحت ما بیایید». امام پاسخ دادند: «اگر کسی اهل دنیا باشد تو را نصیحت نمی کند و اگر هم اهل آخرت باشد، نزد تو نمی آید».

مذهب جعفری

اگر بپرسند که چرا مکتب تشیع، به اسم امام صادق علیه السلام نامیده شده و به مذهب جعفری مشهور است؟ در پاسخ می توان گفت: دوران امامت امام صادق علیه السلام نسبت به ائمه دیگر بیشتر و حدود ۳۴ سال بود و این مدت، زمان بسیار خوبی بود تا ایشان در ادامه فعالیت های پدر بزرگوارشان و در پرتو فرصت به وجود آمده، با توجه به نیاز جامعه آن روز و افزایش سطح علمی مسلمانان، نسبت به عصر امامان قبلی، بتوانند علم خود را ظاهر ساخته و با آشکار ساختن حقیقت، ریشه گرایش ها و مذاهب باطل را بخشکانند.

جاذبه، هیبت و شکوه امام صادق علیه السلام

امام صادق علیه السلام به منظور گسترش اسلام و تبلیغ جریان اصیل امامت و افزایش آگاهی و معلومات علمی مسلمانان، کلاس های درسی بسیاری برگزار می کردند. در این کلاس ها از همه دسته ها، گروه ها و از سنین مختلف و رتبه های متفاوت علمی حضور می یافتند. و همگان حق اظهار نظر و انتقاد داشتند؛ اگرچه عظمت، جلال و هیبت امام به گونه ای بود که همه با احترام، با آن حضرت برخورد می کردند. امام صادق علیه السلام منبع فیض بودند و مردم از گوشه و کنار کشورهای اسلامی به خدمت آن حضرت می آمدند تا از مجلس درس ایشان فیض گیرند.

توبه، سبب شادی خداوند

خداوند متعال، معدن بی کران لطف و مهربانی است، ودوست دارد که بندگان همیشه در راه راست گام بردارند و در صورت ارتکاب گناه، از ادامه آن عمل ناپسند دست برداشته و پرونده تاریک خود را به نور توبه روشن کنند؛ از این رو هرگاه که انسان خطاکار، با توجه دقیق به پیامدهای خطرناک عمل خود و ترس از مجازات الهی از کرده خود پشیمان شود، می تواند با عدم تکرار خطاهای گذشته، به عفو و بخشش خداوند مهربان امیدوار بوده و به این ترتیب ذات اقدس الهی را از خویش خشنود سازد. چنان چه امام صادق علیه السلام در این باره می فرماید: «همانا خدای عزوجل از توبه بنده مؤمنش، شاد می شود، همچنان که یکی از شما از یافتن گمشده خود خشنود می شود».

دنیا و آخرت

از مزایای دین مبین اسلام، ایجاد هماهنگی میان دنیا و آخرت، از راه توجه متعادل به امور معنوی و مادی است؛ چرا که دین اسلام، مادیات را مقدمه معنویات و دنیا را وسیله ای برای آخرت می داند؛ و از این روست که با رهبانیت و ترک دنیا مخالف است و از سوی دیگر عشق به دنیا و فراموش کردن خدا را نیز درست نمی داند. امام صادق علیه السلام درباره لزوم برقراری تعادل بین نیازهای دنیوی و اخروی می فرماید: «کسی که دنیایش را برای آخرت خویش، یا آخرتش را برای دنیای خود، ترک کند از ما نیست».

فرو خوردن خشم

اگرچه دشوار است که انسان هنگام خشم بر خود مسلط باشد، در آن حال سخن خلافی نگوید و مرتکب عمل ناپسندی نشود؛ اما اگر انسان، این دشواری را تحمل کرده و بر خود هموار سازد، ارج و پاداش شایسته ای خواهد داشت چنان چه

امام صادق علیه السلام در این باره می فرماید: «بنده ای نیست که خشمی فرو خورد، مگر این که خداوند عزیز و بزرگ، عزت او را در دنیا و آخرت زیاد کند.»

سخنان گوهر بار امام صادق علیه السلام

*بی نیازترین مردمان کسی است که گرفتار حرص نباشد.

*چه زشت است برای مؤمن که میل و رغبتی در او باشد که او را خوار کند.

*بدخویی، کردار را تباہ سازد، چنان چه سرکه، غسل را تباہ کند.

*شایسته نیست برای مرد مسلمان که با شخص تبه کار و احمق دروغ گو دوستی کند.

*خنده مؤمن، تبسم است.

*خدای تبارک و تعالی ثوابی را که بر حُسن خلق بنده می دهد مانند پاداش کسی است که هر صبح و شام در راه خدا جهاد کند.

هر که به امور مسلمانان اهتمام نرزد، مسلمان نیست.